

สรุป และอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแหล่งและประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ รวมทั้งกระบวนการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา ประชากรในการวิจัยนี้มี 2 ประเภท คือ มหาบัณฑิตทางครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแผน ก. ในปีการศึกษา 2528 และ 2529 นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2528 - 6 มิถุนายน 2530 จำนวน 784 คน และวิทยานิพนธ์ระดับครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2528 และ 2529 นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม - 6 มิถุนายน 2530 จำนวน 784 เล่ม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ มหาบัณฑิตทางครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 538 คน และกลุ่มตัวอย่างในส่วนที่เป็นวิทยานิพนธ์นั้นศึกษาตามกลุ่มตัวอย่าง มหาบัณฑิตทางครุศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัย จึงมีจำนวน 538 เล่ม การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและแบบบันทึกข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณความถี่ ร้อยละ ไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์ความมีเงื่อนไข (Contingency Coefficient) ได้ข้อค้นพบดังนี้

1. แหล่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์

โดยส่วนรวมมหาบัณฑิตได้หัวข้อวิทยานิพนธ์ จากบทคัดย่อหรือข้อ เสนอแนะของวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัยมากที่สุด รองลงมาได้จากข้อ เสนอแนะของอาจารย์ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ และประสบการณ์ของตนเอง โดยที่มีแหล่งประกอบความคิดของหัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากวารสารหรือหนังสือที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องนั้นมากที่สุด จากการปรึกษากับอาจารย์ที่สนใจในเรื่องนั้น ประสบการณ์โดยตรงของตนเองและการแลกเปลี่ยนความคิดกับรุ่นพี่หรือ เพื่อน รองลงมาตามลำดับ นอกจากนี้แหล่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์ยังมีความสัมพันธ์กับกลุ่มสาขาวิชา กล่าวคือ มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ของกลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษาได้หัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากบทคัดย่อหรือข้อ เสนอแนะของวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัย และทฤษฎีหรือหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา เรียน ในขณะที่มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ของ

กลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษาและกลุ่มสาขาวิชาการสอนได้หัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากบทคัดย่อหรือข้อ
เสนอแนะของวิทยานิพนธ์ และข้อ เสนอแนะของอาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ของ
กลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษาได้หัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากบทคัดย่อหรือข้อ เสนอแนะของวิทยานิพนธ์
หรือรายงานวิจัยและประสบการณ์ของตนเอง

ส่วนระยะเวลาที่ใช้สำเร็จการศึกษา ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ
ปริญญาโท ผลการประเมินวิทยานิพนธ์ ประสบการณ์ทำงาน และประสบการณ์ด้านวิจัยไม่มีความสัมพันธ์
กับแหล่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์ เมื่อพิจารณาแหล่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์ จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้
สำเร็จการศึกษา ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปริญญาโท ผลการประเมินวิทยานิพนธ์
ประสบการณ์ทำงาน และประสบการณ์ด้านวิจัย ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา โดยพิจารณาเฉพาะค่าร้อยละ
สูงสุดของแต่ละตัวแปรนั้น จะเห็นว่าแนวโน้มแหล่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาที่มีดังนี้คือ
มหาวิทยาลัยของกลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษา แหล่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่สำคัญ คือ บทคัดย่อ
หรือข้อ เสนอแนะของวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัย และทฤษฎีหรือหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา
(โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษาภายใน 4 ภาคได้มาจากแหล่งนี้มากที่สุด) รวมทั้งในมหาวิทยาลัย
ของกลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษาและกลุ่มสาขาวิชาการสอนก็ยังคงมีแหล่งมาจากบทคัดย่อหรือข้อ เสนอแนะ
ของวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัยและข้อ เสนอแนะของอาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นส่วนมาก ในขณะที่
ไม่ว่าจะจำแนกตามตัวแปรใดก็ตาม มหาวิทยาลัยของกลุ่มสาขาวิชาการศึกษา ส่วนใหญ่ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์
มาจากประสบการณ์ของตนเองทั้งสิ้น

2. ประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์

ประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย พบว่า โดยส่วนรวม
มหาวิทยาลัยทำวิทยานิพนธ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปรมากที่สุด เพื่อหาความ
สัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (เป็นในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องมากกว่า เพื่อ
เปรียบเทียบระดับของตัวแปร) และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชิงเหตุ เชิงผล เป็นอันดับรองลงมา
มีเพียงส่วนน้อยที่มุ่งสร้างหรือพัฒนาสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาในลักษณะของการวิจัย เชิงประติมากรรม

นอกจากนี้ พบว่า กลุ่มสาขาวิชาและผลการประเมินวิทยานิพนธ์มีความสัมพันธ์กับประเภท
ของหัวข้อวิทยานิพนธ์ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย กล่าวคือ วิทยานิพนธ์ของกลุ่มสาขาวิชาการจัดการ
ศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายสภาพของตัวแปรเกินกว่าร้อยละ 80 ในขณะที่กลุ่มสาขาวิชาอื่น ๆ นั้น
จะมี 2 จุดมุ่งหมาย คือ นอกจากมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปรแล้ว ในกลุ่ม
สาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษา ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชิงเหตุ เชิงผล

เป็นอันดับรองลงมา กลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรรองลงมา ส่วนกลุ่มสาขาวิชาการสอนมีทั้งในลักษณะเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกันและหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชิง เหตุ เชิง ผล รองลงมาในจำนวนที่ใกล้เคียงกันด้วย สำหรับผลการประเมินวิทยานิพนธ์มีความสัมพันธ์ดังนี้ วิทยานิพนธ์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกันนั้น ส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ที่ได้รับประเมินอยู่ในระดับดีมากและดีใกล้เคียงกัน ในขณะที่วิทยานิพนธ์ที่มีจุดมุ่งหมายอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับดี และไม่ว่าจะพิจารณาประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย เฉพาะวิทยานิพนธ์ที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับดีมาก จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา หรือ จำแนกตามแหล่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์ก็ตาม ผลที่ได้รับก็มีลักษณะการกระจายทำนองเดียวกับโดยส่วนรวม แต่มีข้อน่าสังเกตว่า วิทยานิพนธ์ที่ได้หัวข้อมาจากประสบการณ์ของตนเองมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปรสูงสุดที่มาจากทศกัณฑ์หรือข้อ เสนอแนะของวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกัน และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชิง เหตุ เชิง ผล สูงสุด ส่วนวิทยานิพนธ์ที่เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์รู้มาจากความคิดคำนึงของตนเองสูงสุด

สำหรับประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ตามระเบียบวิธีวิจัย พบว่า โดยส่วนรวมมหามบัณฑิตใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายมากที่สุด เชิงกึ่งทดลอง เป็นอันดับรองลงมา โดยไม่มีการศึกษาเฉพาะกรณี และเชิงทดลองแบบการวัดไว้ตัวได้ตอบ และทั้ง 3 กลุ่มสาขาวิชาคือ กลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษา กลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษา และกลุ่มสาขาวิชาการสอน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายและเชิงกึ่งทดลอง เช่นเดียวกับโดยส่วนรวม ยกเว้นแต่กลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษาที่มีวิทยานิพนธ์เกือบทั้งหมดใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย นอกจากนี้วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ของทุกประเภทหัวข้อวิทยานิพนธ์ตามระเบียบวิธีวิจัย เป็นวิทยานิพนธ์ที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกตามแหล่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์ ก็พบว่า ทุกแหล่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายมากที่สุด รองลงมาคือ เชิงกึ่งทดลอง เช่นเดียวกับโดยส่วนรวม แต่มีข้อน่าสังเกตว่าวิทยานิพนธ์ที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ มาจากความความคิดคำนึงของตนเองสูงสุด ที่ได้หัวข้อมาจากประสบการณ์ของตนเองใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายสูงสุด และมาจากทศกัณฑ์หรือหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงกึ่งทดลองและเชิงทดลองสูงสุด

3. กระบวนการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์

การแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์นั้น มหาบัณฑิตต้องพยายามหาเรื่องที่ตนเองสนใจ เพื่อทำ เป็นวิทยานิพนธ์ ซึ่งบางครั้ง เรื่องที่ตนเองสนใจนั้นทำไม่ได้ก็ต้อง เปลี่ยน เรื่องใหม่จึงปรากฏว่า มหาบัณฑิตส่วนใหญ่มี เรื่องที่สนใจแล้ว เปลี่ยน เรื่อง ใหม่ประมาณ 1-3 เรื่อง ส่วนใหญ่ เรื่องที่สนใจต่าง ๆ นั้น มักได้ในช่วงขณะที่กำลังศึกษารายวิชา และในแต่ละเรื่องนั้นมหาบัณฑิตได้ศึกษา เจาะลึกเกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของปัญหามากที่สุด รองลงมาคือกำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ของการวิจัย กำหนดตัวแปรที่ศึกษา และ เลือกระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสม ตามลำดับ มีเพียงส่วนน้อย เท่านั้นที่ศึกษาจนสามารถ เขียน เป็นโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์แล้ว เปลี่ยนเรื่องใหม่ ซึ่งพบว่าสาเหตุที่ทำให้ มหาบัณฑิตต้อง เปลี่ยน เรื่องใหม่ เพราะ เรื่องนั้นกว้างจนเกินไปไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ในระยะเวลาอันจำกัดมากที่สุด เหตุผลรองลงมาคือ เรื่องที่ตนเองสนใจตรงกับผู้อื่นที่ได้ศึกษาไว้แล้ว และ เรื่องนั้นยากต่อการค้นคว้าติดตามและตรวจสอบ

ดังนั้นจะ เห็นได้ว่า มหาบัณฑิตต้องสูญเสีย เวลาบางส่วนไปกับการ เปลี่ยนประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เคยสนใจก่อนจะได้หัวข้อวิทยานิพนธ์ จึงพบว่า เรื่องที่ทำวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิต เป็น เรื่องที่ 2 มากที่สุด และ เมื่อจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา พบว่า เฉพาะมหาบัณฑิตของกลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษา เท่านั้น เรื่องที่ทำ เป็นวิทยานิพนธ์นั้น เป็น เรื่องที่ 1 มากที่สุด

ส่วนช่วงระยะเวลาที่ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์นั้น มหาบัณฑิตได้หัวข้อหลังจากศึกษารายวิชาครบตามหลักสูตร ในช่วงภาคเรียนที่ 2 ของชั้นปีที่ 2 มากที่สุด รองลงมาคือ ใ้ขณะที่กำลังศึกษารายวิชาในช่วงภาคเรียนที่ 1 ของชั้นปีที่ 2 และมี เฉพาะมหาบัณฑิตของกลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษา เท่านั้นที่ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์ขณะที่กำลังศึกษารายวิชา และหลังจากศึกษารายวิชาครบตามหลักสูตรแล้ว เท่านั้น ในขณะที่มหาบัณฑิตของกลุ่มสาขาวิชาอื่น ๆ ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์หลังจากศึกษารายวิชาครบตามหลักสูตรแล้วมากที่สุด อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตว่า มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาภายใน 4 ภาค และมหาบัณฑิตที่มีประสบการณ์ด้านวิจัยนั้น ส่วนใหญ่ได้หัวข้อขณะที่กำลังศึกษารายวิชา ส่วนมหาบัณฑิตทั้งที่เคยทำงานและไม่เคยทำงาน รวมทั้งมหาบัณฑิตทั้งที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงและต่ำ ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์หลังจากศึกษารายวิชาครบตามหลักสูตรแล้วมากที่สุด

เหตุผลที่มหาวิทยาลัยตัดสินใจ เลือกหัวข้อนั้นทำวิทยานิพนธ์ ก็ เพราะว่าตรงกับความสนใจของตนเองมากที่สุด เหตุผลรองลงมาคือ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในหน่วยงานของตนเองได้ สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ และมีความรู้ในเนื้อหาของหัวข้อนั้น ตามลำดับ มหาวิทยาลัยของทุกกลุ่มสาขาวิชาให้ เหตุผลว่า หัวข้อนั้นตรงกับความสนใจของตนเองมากที่สุด ส่วนเหตุผลรองลงมาต่างกันในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาคือ กลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษา เพราะสามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ ส่วนกลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษา เพราะมีอาจารย์สนใจหัวข้อวิทยานิพนธ์นั้นรับ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยของกลุ่มสาขาวิชาการสอนและกลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษาก็ เพราะผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในหน่วยงานของตนเองได้

ในด้านปัญหาและอุปสรรคของการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญมากเป็นอันดับ 1 คือ มหาวิทยาลัยไม่ทราบแนวทางในการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์จึงทำให้ได้หัวข้อช้า อันดับ 2 คือ หาเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่องานประจำของตนเองไม่ได้ และอันดับ 3 คือ รู้ลึก ท้อแท้และเบื่อหน่าย เพราะไม่เห็นแนวทางที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่องนั้นต่อไป

ส่วนการพัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์ เพื่อ เขียน เป็นโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์นั้นต้องใช้เวลา ซึ่งพบว่า มหาวิทยาลัยใช้เวลาหลังจากศึกษารายวิชาครบตามหลักสูตรแล้วมาพัฒนาหัวข้อของตนเองมากที่สุด รองลงมาคือ ช่วงเวลาที่กำลังศึกษารายวิชา ซึ่งมหาวิทยาลัยทุกกลุ่มสาขา วิชา ก็ เป็นในลักษณะเช่นนี้ และมีข้อน่าสังเกตว่า มหาวิทยาลัยของกลุ่มสาขาวิชาการสอน เท่านั้นที่ใช้ช่วงปิดภาคการศึกษาพัฒนาหัวข้อสูงสุด

ดังนั้นถ้านับ เวลาที่มหาวิทยาลัยใช้ เพื่อพัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์ของตนเอง นับตั้งแต่ เริ่มสนใจศึกษา เรื่องนั้นจน เป็นโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์ได้ มหาวิทยาลัยใช้เวลาโดยประมาณ 3 เดือนมากที่สุด รองลงมาคือประมาณ 4-6 เดือน และช่วงเวลาที่ใช้เพื่อรออนุมัติจากบัณฑิตศึกษาหลังจากได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ บ.18 แล้วประมาณ 1 เดือน และอีก 1 เดือน จึงได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งถือว่าเป็นการสิ้นสุดกระบวนการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์

4. ปฏิกริยาของมหาวิทยาลัยที่มีต่อการทำวิทยานิพนธ์ และความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต แผน ค.

สิ่งที่มหาวิทยาลัยมีความประทับใจจากการทำวิทยานิพนธ์ คือ ความช่วยเหลือและคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มากที่สุด รองลงมาคือ ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง ได้ ประสพการณ์และความรู้ เกี่ยวกับกระบวนการวิจัย เพิ่มขึ้น

ส่วนความภูมิใจในวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตโดยส่วนรวม ส่วนใหญ่มีความภูมิใจอยู่ในระดับมาก โดยที่มหาบัณฑิตของกลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษาและกลุ่มสาขาวิชาการสอนมีความภูมิใจในวิทยานิพนธ์ของตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษาและกลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษามีความภูมิใจเพียงระดับมากเท่านั้น และมหาบัณฑิตที่ทำวิทยานิพนธ์เพื่อมุ่งสร้างหรือพัฒนาสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาในลักษณะการวิจัยเชิงประจักษ์เท่านั้น ที่มีความภูมิใจอยู่ในระดับมากที่สุด มหาบัณฑิตที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ และเชิงทดลองที่มีความภูมิใจอยู่ในระดับมากที่สุด และมากในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามระดับความภูมิใจก็มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินวิทยานิพนธ์ นั่นคือ วิทยานิพนธ์ที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับดีมาก มหาบัณฑิตส่วนใหญ่มีความภูมิใจในระดับมากที่สุด ในขณะที่วิทยานิพนธ์ที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับดี มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ก็มีความภูมิใจในระดับมาก และวิทยานิพนธ์ที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับผ่าน มหาบัณฑิตส่วนใหญ่มีความภูมิใจในระดับปานกลาง เท่านั้น

สำหรับ เหตุผลที่มหาบัณฑิตมีความภูมิใจในวิทยานิพนธ์ของคน ก็เพราะว่า เป็นงานวิจัยชิ้นแรกที่ทำด้วยตนเองจนสำเร็จมากที่สุด เหตุผลรองลงมาคือ เป็นงานวิจัยที่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน จึงนำผลการวิจัยไปใช้ในงานของคนได้ และได้ทำวิจัยในเรื่องที่ตนเองสนใจอยากรู้ รองลงมาตามลำดับ อย่างไรก็ตามสำหรับมหาบัณฑิตที่ไม่ค่อยภูมิใจในวิทยานิพนธ์ของตนเองมากนัก ก็เพราะว่า ไม่มีเวลาทุ่มเทอย่างเต็มที่งานวิจัยจึงยังไม่ดีเท่าที่ควร และงานวิจัยที่ทำยังแคบเกินไป ผลการวิจัยจึงนำไปใช้ได้ไม่เต็มที่

นอกจากนี้โอกาสที่มหาบัณฑิตนำผลการวิจัยไปใช้หรือ เผยแพร่ให้ผู้อื่นได้ทราบนั้น มหาบัณฑิตส่วนใหญ่มีโอกาสนี้จะ เผยแพร่ผลงานวิจัย โดยเสนอผลงานวิจัยที่สำคัญให้กับหน่วยงานที่ตนเองสังกัดมากที่สุด และเสนอผลการวิจัยให้กับหน่วยงานที่สนใจในเรื่องนี้ รองลงมาและกลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษา มีมหาบัณฑิตที่เผยแพร่ผลงานวิจัยสูงสุด โดยเสนอผลงานวิจัยที่สำคัญให้กับหน่วยงานที่ตนเองสังกัดมากที่สุด และมหาบัณฑิตของกลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษา และกลุ่มสาขาวิชาการสอนก็เผยแพร่ในลักษณะเดียวกัน ยกเว้นกลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษาที่เสนอผลงานวิจัยให้กับหน่วยงานที่สนใจในเรื่องนี้ และเสนอผลการวิจัยที่สำคัญให้กับหน่วยงานที่ตนเองสังกัดใกล้เคียงกัน

ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตแผน ค. มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มสาขาวิชาไม่เห็นด้วย สำหรับ เหตุผลที่ระบุคือรายวิชาที่ศึกษาเป็นแนวทางของการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์

และการทำวิทยานิพนธ์มากที่สุด รองลงมาคือ การทำวิทยานิพนธ์ เป็นวิธีหนึ่งในการแสวงหาความรู้ เฉพาะ เรื่อง เท่านั้น ควรศึกษารายวิชาทำให้ความรู้กว้างขึ้น ยกเว้นแต่มหัศจรรย์ของกลุ่มสาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ที่ระบุ เหตุผลรองลงมาคือ ก่อนที่จะทำวิทยานิพนธ์ ควรต้องมีความรู้พื้นฐาน เช่น สถิติ ระเบียบวิธีวิจัย และทฤษฎีในสาขาวิชาของตนเองด้วย

ส่วนมหัศจรรย์ที่เห็นด้วย ให้เหตุผลดังนี้ มหัศจรรย์ของกลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการ ศึกษา พบว่า ถ้านิสิตมีความรับผิดชอบใฝ่หาความรู้ก็จะเป็นการ เหมาะสมที่ให้ เวลากับการทำ วิทยานิพนธ์อย่าง เดียว โดยไม่ต้องมานั่ง เรียนจากในชั้น เรียนอีกมากที่สุด ส่วนมหัศจรรย์ของกลุ่ม สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มี เหตุผลว่า ควรจะให้มีการอบรมหรือพัฒนา เฉพาะบางรายวิชาที่จำเป็น เช่น สถิติ ระเบียบวิธีวิจัยก่อนแล้วจึงให้ เวลากับการทำวิทยานิพนธ์มากที่สุด เช่นเดียวกับที่มหัศจรรย์ ของกลุ่มสาขาวิชาการสอนและกลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษา ที่มี เหตุผลว่าจะได้มี เวลาในการทำ วิทยานิพนธ์ จะเฉลี่ยอย่าง เดิมที่ ผลการวิจัยนำไปใช้ได้มากที่สุด รวมทั้งถ้านิสิตที่ เข้ามา เรียนมี ประสบการณ์ทำงานที่ เกี่ยวข้องกับสาขาวิชานั้น หรือมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำวิทยานิพนธ์แล้ว

อภิปรายผลการวิจัย

1. แหล่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์ จากผลการวิจัยพบว่า ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาได้หัวข้อ วิทยานิพนธ์มาจากแหล่งที่ต่างกัน กล่าวคือ มหัศจรรย์ของกลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษาได้หัวข้อ วิทยานิพนธ์มาจาก บทคัดย่อหรือข้อ เสนอแนะของวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัย และทฤษฎีหรือหนังสือ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่ เรียน มหัศจรรย์ของกลุ่มสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาการสอน มาจากข้อ เสนอแนะของอาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ และบทคัดย่อหรือข้อ เสนอแนะของวิทยานิพนธ์หรือ รายงานวิจัย ส่วนมหัศจรรย์ของกลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษา มาจากประสบการณ์ของตนเองและ บทคัดย่อหรือข้อ เสนอแนะของวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัย ดังนั้นจะ เห็นได้ว่าในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา มิใช่ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากบทคัดย่อหรือข้อ เสนอแนะของวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัย เท่านั้น แต่ ยังได้หัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากแหล่งอื่น ๆ อีกด้วย ดังเช่นในกลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหัศจรรย์ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากทฤษฎีหรือหนังสือที่ เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่ เรียน เป็นแหล่งที่สำคัญ อีกแหล่งหนึ่ง ซึ่งอาจ เป็น เพราะ ว่า กลุ่มสาขาวิชานี้ เน้นต้องการให้มหัศจรรย์ได้ศึกษาค้นคว้าในปรัชญา การศึกษา ทฤษฎีทางการศึกษา ทฤษฎี เกี่ยวกับการ เรียนรู้ พัฒนาการ รวมทั้งพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่ง มหัศจรรย์ต้องศึกษาหาความรู้ เหล่านี้จากการอ่านทฤษฎีหรือหนังสือที่ เกี่ยวข้องกับสิ่ง เหล่านี้ประกอบด้วย

จึงอาจมีส่วนกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยเกิดความคิดที่จะศึกษาค้นคว้าเจาะลึกในทฤษฎีทั้งในลักษณะตรวจสอบทฤษฎีหรือค้นคว้าขยายความรู้ให้กว้างออกไป ดังเช่นที่ ทวีวัฒน์ บิตยานนท์ (2529: 27) ได้กล่าวไว้ว่า แหล่งต่าง ๆ ที่จะได้หัวข้อวิทยานิพนธ์ อาจจะได้จากทฤษฎีที่เกี่ยวกับเรื่องที่คนสนใจ หรือแม้กระทั่ง สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2529: 23-25) ก็ได้กล่าวถึงที่มาของหัวข้อการวิจัย อาจแบ่งเป็น 5 ประเภท ซึ่งประเภทหนึ่งก็คือ วรรณกรรมในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยวรรณกรรมก็หมายถึง เอกสารการวิจัยและทฤษฎีที่มีอยู่ในสาขาวิชาหรือที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาการที่ได้มีโอกาสพบทบทวนหรือวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมเหล่านั้น อาจพบช่องว่าง จุดอ่อนหรือเรื่องที่ควรจะศึกษาต่อไป ดังนั้นมหาวิทยาลัยของกลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษาจึงมีจุดเริ่มต้นความคิดของหัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากทฤษฎีหรือหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา เป็นแหล่งที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งด้วย

ส่วนมหาวิทยาลัยของกลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษาและกลุ่มสาขาวิชาการสอน ก็มีแหล่งที่สำคัญอีกแหล่งคือ ข้อเสนอแนะของอาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปรึกษาหารือกับผู้รู้หรือผู้สอนที่เคยทำงานวิจัยมาแล้วก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผลิตได้แนวคิดที่น่าสนใจ หรืออาจทำให้นิสิตเห็นปัญหาที่ยุ่งยาก ซับซ้อน คลุมเครือได้ชัดเจนและง่ายขึ้น ดังเช่นที่ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2529: 24) กล่าวไว้ว่า ผู้นำทางวิชาการ ซึ่งได้แก่ บรรดาอาจารย์ทั้งหลายที่ทำการสอนและวิจัยในสาขาวิชาที่คนสนใจ ผู้นำทางวิชาการเหล่านี้ย่อมทราบดีว่า มีเรื่องใดที่สำคัญและควรศึกษาแต่ยังไม่มีการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นบุคคลที่สามารถจะให้หัวข้อทางการวิจัยที่ดีได้ ด้วยเหตุนี้ยังนิสิตที่ได้มีโอกาสช่วยทำวิจัยกับอาจารย์ ก็ย่อมจะมีโอกาสได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อวิจัยที่น่าสนใจมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางนำไปสู่การได้หัวข้อวิทยานิพนธ์ต่อไป ดังที่ Best (1970: 22) ก็ได้กล่าวไว้ว่า การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์ทำให้ได้ข้อคิดเกี่ยวกับปัญหาที่น่าจะได้รับการแก้ไข รวมทั้งนิสิตซึ่งเป็นผู้ช่วยทำวิจัยกับอาจารย์ด้วยแล้ว จะได้เปรียบที่ได้รับการกระตุ้นจากอาจารย์ และเพื่อนที่ร่วมวิจัยอยู่ด้วยกันที่จะหยิบยกปัญหาที่น่าสนใจต่าง ๆ มาอภิปรายกัน ดังนั้นมหาวิทยาลัยของกลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษาและกลุ่มสาขาวิชาการสอน มีจำนวนของมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ด้านวิจัยในฐานะที่เคยช่วยทำวิจัยในขณะที่กำลังศึกษาคือ เกินกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนผู้มีประสบการณ์ด้านวิจัย จึงพบว่ามหาวิทยาลัยของกลุ่มสาขานี้ได้แนวความคิดของหัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากข้อเสนอแนะของอาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิอีกแหล่งหนึ่งด้วย นอกเหนือจากบทคัดย่อหรือข้อเสนอแนะของวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัย

นอกจากนี้แล้ว มหาวิทยาลัยของกลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษายังได้หัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากประสบการณ์ของตนเอง มากที่สุดด้วย ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่า มหาวิทยาลัยในกลุ่มสาขาวิชานี้เป็นผู้เคยมีประสบการณ์ในด้านการทำงานก่อน เข้ามาศึกษาในระดับปริญญาโทแล้วทั้งสิ้น เพราะนิสิตที่เข้าศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ของกลุ่มสาขาวิชานี้ล้วนมีข้อกำหนดว่า ต้องมีประสบการณ์ทำงานที่มีความสัมพันธ์ทางการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือบางสาขาวิชา ก็อาจเพียง 1 ปี และนอกจากนี้แล้วบัณฑิตของกลุ่มสาขาวิชานี้ก็ยังมีระยะเวลาการทำงานตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป อยู่ถึงร้อยละ 56.21 โดยทำงาน เป็นครู-อาจารย์ และยังมีมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ เป็นผู้บริหารมากกว่ากลุ่มสาขาวิชาอื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้นจากประสบการณ์ของการทำงานที่นานพอสมควรและการ เป็นผู้บริหารอาจประสบเหตุการณ์หรือปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ในการทำงาน จึงอาจทำให้มหาวิทยาลัยมีความสนใจ อยากรู้อยากเห็น และมีความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบ จึงเอาปัญหาดังกล่าวมาเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ เหมือนดังเช่นที่ ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ (2529: 27) หรือ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2529: 23-25) ก็กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า ที่มาของหัวข้อการวิจัย อาจจะมาจกประสบการณ์ของผู้วิจัยเองหรือผู้ที่ทำการวิจัย คือประสบการณ์และภูมิหลังของผู้ที่จะทำการวิจัย อาจมีเรื่องราวบางอย่างที่ตนเองสนใจต้องการหาคำตอบ เพื่อยืนยันหรือทดสอบ ด้วย เหตุนี้มหาวิทยาลัยของกลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษา จึงได้หัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากประสบการณ์ของตนเองมากที่สุด

มีข้อสังเกตว่า มหาวิทยาลัยของทุกกลุ่มสาขาวิชาได้หัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากบทคัดย่อหรือข้อ เสนอแนะของวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัย เป็นแหล่งที่สำคัญแหล่งหนึ่งเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการ เรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษานั้น มหาวิทยาลัยย่อมจะต้องศึกษาค้นคว้าทั้งโดยฟังบรรยายจากอาจารย์ และการศึกษาค้นคว้าในลักษณะของการทำรายงานด้วย ซึ่งทำให้นิสิตมีโอกาสด่านเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องใน เรื่องที่ตนเองศึกษา ถึงเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์อันค่อนนิลที่อาจจะทำได้แนวความคิดหรือเห็นประเด็นที่น่าจะทำการวิจัย ดังเช่นที่ สุวิทย์ อาริกุล (2521: 43) ได้กล่าวว่า การอ่านเอกสารและตำราทางวิชาการ ช่วยในการปูพื้นฐานความ เข้าใจ ช่วยให้เห็นความสัมพันธ์และความสำคัญของเนื้อหา นอกจากนี้การอ่านยังเกิดประโยชน์ทำให้ทราบว่า เรื่องนั้นมีคนวิจัยหรือยัง เรื่องนี้มีคุณค่าแก่การวิจัยหรือไม่ และการศึกษาค้นคว้าจากผลงานวิจัยของคนอื่น จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มที่จะมองเห็นปัญหาเพื่อทำการวิจัยต่อไปอีกด้วย ดังนั้น เมื่อนิสิตต้องค้นคว้าจากเอกสาร รายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ตลอด เวลาจึงย่อมทำให้นิสิตได้แนวความคิดของปัญหาวิจัยมาจากแหล่งนี้ เป็นส่วนมาก

อย่างไรก็ตามผลจากการวิจัยครั้งนี้แตกต่างจากการวิจัยของ William F. Glueck และ Lawrence R. Jauch (1975: 103-113) ที่พบว่า นักวิจัยได้หัวข้อวิจัยมาจากผลงานหรือแผนงานเดิมของตนเองเป็นอันดับแรก รวมทั้งจากการวิจัยของ ชูชม ธรรมธรรม (2527: 54-55) พบว่า นักวิจัยส่วนใหญ่ได้หัวข้อมาจากตัวผู้วิจัยเอง การที่ผลวิจัยแตกต่างกันนั้นอาจเป็นเพราะว่า งานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนั้น เป็นข้อค้นพบที่ได้จากนักวิจัยที่มีประสบการณ์ด้านวิจัยทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นจากผลงานวิจัยของ William F. Glueck และ Lawrence R. Jauch นักวิจัยที่ให้ข้อมูลนั้นล้วนเป็นผู้ที่มีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ และเคยได้รับทุนให้ทำโครงการวิจัยมาแล้ว หรือจากการศึกษาของ ชูชม ธรรมธรรม นักวิจัยที่ให้ข้อมูลก็เป็นผู้ที่มีผลงานวิจัยถึงขั้นที่ได้รับรางวัลทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และทุนวิจัย รัชดาภิเษกมาแล้วเช่นกัน ก็ย่อมแน่นอนที่ข้อค้นพบของงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนั้น พบว่านักวิจัยได้หัวข้อวิจัยมาจากตนเองมากที่สุด ในขณะที่การศึกษาคั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลคือมหาบัณฑิตซึ่งก็เป็นเพียงผู้เริ่มต้นจะเป็นนักวิจัยเท่านั้น โดยประสบการณ์วิจัยแล้ว ส่วนใหญ่เพียงเคยช่วยทำวิจัยเท่านั้น ยังมิได้เคยทำวิจัยด้วยตนเองถึงขั้นได้รับรางวัลมาก่อนเลย จึงย่อมที่จะต้องอาศัยแนวทางการชี้แนะหัวข้อวิทยานิพนธ์ (ปัญหาวิจัย) จากแหล่งอื่น ๆ บ้าง ซึ่งแหล่งหนึ่งที่เขาค้นเคยและใกล้ชิดเพราะต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ทั้งในลักษณะเพื่อให้รู้ว่า มีใครได้ค้นพบข้อความรู้อะไรบ้างแล้ว และเขาควรจะศึกษาค้นคว้าอะไรต่อไป แหล่งนั้นก็คือ บทคัดย่อหรือข้อเสนอแนะจากวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัย

จากการศึกษาคั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า นิสิตสนใจที่จะอ่านรายงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์มากขึ้นกว่าเดิมก่อน ซึ่งเมื่อปี พ.ศ.2523 สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2523: 193-215) ได้สัมภาษณ์นิสิตบัณฑิตศึกษาศาสตร์ที่สอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว 34 คน พบว่าการได้มาซึ่งปัญหาหรือหัวข้อวิทยานิพนธ์มีนิสิตเพียงร้อยละ 14 ที่ได้หัวข้อจากการอ่านวิทยานิพนธ์หรือวารสารต่าง ๆ แต่ปัจจุบันนิสิตให้ความสำคัญกับผลงานวิจัยทั้งจากบทคัดย่อหรือข้อเสนอแนะของวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น โดยในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา มีมหาบัณฑิตที่ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์มาจากการอ่านบทคัดย่อหรือข้อเสนอแนะของวิทยานิพนธ์เกินกว่าร้อยละ 14

2. ประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ จากผลการวิจัยพบว่า ประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับกลุ่มสาขาวิชา กล่าวคือ มหาบัณฑิตของกลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษา ทำวิทยานิพนธ์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปรและเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชิง เหตุ เชิงผล มหาบัณฑิตของกลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษา ทำ

วิทยานิพนธ์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปร และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มหามัณฑิตของกล่มสาขาวิชาการสอน ทำวิทยานิพนธ์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปร และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร รวมทั้งเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชิง เหตุ เชิงผลด้วย ในขณะที่มหามัณฑิตของกล่มสาขาวิชาการจัดการศึกษาทำวิทยานิพนธ์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปรมากที่สุด (เกินกว่าร้อยละ 80) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัตติกร ทิมเจริญ (2531) ที่พบว่า ข้อความรู้ที่มหามัณฑิตส่วนใหญ่ศึกษาคือ ข้อความรู้ที่อธิบายสภาพของตัวแปร ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่า จุดมุ่งหมายของการทำวิทยานิพนธ์ (ประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ในมิติที่ 1) เพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปรนั้น เป็นข้อความรู้ในระดับที่ต้องการศึกษา หรือสำรวจว่าปัญหาที่เราต้องการศึกษาหรือสนใจนั้นว่ามีลักษณะอย่างไร ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจสภาพของปัญหาในระดับแรกสุด จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำวิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายดังกล่าว เพื่อบุกเบิกแสวงหาความรู้ ไม่ว่าจะ เป็นการขยายขอบเขตของความรู้ในสาขาที่มีอยู่เดิมหรือในสาขาใหญ่ก็ตาม และเป็นที่น่าสนใจ เกกว่าวิทยานิพนธ์ของกล่มสาขาวิชาการจัดการศึกษานั้นมีวิทยานิพนธ์ที่ทำเพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปรมากที่สุด เกินกว่าร้อยละ 80 ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าในกล่มสาขาวิชานี้ มีมหามัณฑิตทำงานในตำแหน่งผู้บริหารสูงสุด และจากการศึกษาของ พรรณีภา ทิศะศักดิ์ (2527: 74-76) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการงานวิจัยทางการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งความต้องการงานวิจัยทางการศึกษาออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล ด้านกิจการนักเรียน ด้านธุรการการเงิน และอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ความต้องการงานวิจัยทางด้านการศึกษา ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ขวัญและกำลังใจในการทำงาน วิธึสร้างจริยธรรมและค่านิยม รวมทั้งวิธึแก้ปัญหาและการป้องกันการประพฤติคนผิดระเบียบวินัยของนักเรียน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารต้องการงานวิจัยเกี่ยวกับวิธึการประชาสัมพันธ์, การศึกษาทัศนคติ และความรู้ลึกของกล่มบุคคลต่าง ๆ ต่อโรงเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับจัดการศึกษา ดังนั้นเมื่อความต้องการงานวิจัยของผู้บริหาร ยังเน้นหนักถึงข้อความรู้ในระดับที่สำรวจ และค้นหาว่าอธิบายหรือแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นสำคัญ จึงอาจ เป็น เหตุผลหนึ่งที่ทำให้วิทยานิพนธ์ของกล่มสาขาวิชาการจัดการศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปร เกือบทั้งหมด

ส่วนจุดมุ่งหมาย เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกันและเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชียง เหตุ เชียงผล จึงเป็นจุดมุ่งหมายของการวิจัยที่ศึกษาหลังจากผู้วิจัย เข้าใจ ลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ ในปัญหานั้น ๆ แล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจะศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายดังกล่าวได้ นอกจากจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสภาพของปัญหาที่ศึกษาค่อนข้างลึกซึ้งกว่าจุดมุ่งหมายแรกแล้ว ความรู้ในสาขาวิชานั้นต้องลึกซึ้งจึงเอื้อให้ผู้วิจัยสามารถศึกษา เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงธรรมชาติของความรู้ในสาขาวิชานั้น ๆ มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้วิทยานิพนธ์ของกลุ่มสาขาวิชาอื่น ๆ นอกจากกลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษา จึงปรากฏว่า นอกจากจะทำวิทยานิพนธ์เพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปรมากที่สุดแล้ว ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชียง เหตุ เชียงผลอยู่ด้วย

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ตามระเบียบวิธีวิจัยพบว่า มหาลัทธิของทุกกลุ่มสาขาวิชาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายมากที่สุด รองลงมาคือ เชียงกิ่ง ทดลอง และ เชียงประวัติศาสตร์น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีสว่าง กริชพิทยาวุธ (2507) พัชรี คราประยูร (2513) ภรณ์ ศิริโชค (2520) ชูระวิ ชัยกิจไทย (2522) ภทรา พรประศาสน์สุข (2524) ชูชม ธรรมธรรม พิชัย คลเสมอ เพ็ญพิศ ประวิฬารกุล (2527) อัจฉรา ศิษวัฒน์ (2528) วีระศักดิ์ บรรณาธรรม (2529) และรัตติกร ทิมเจริญ (2531) ที่พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย และจากการศึกษาครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า กลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษา มีวิทยานิพนธ์ที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายเกือบทั้งหมด (เกินกว่าร้อยละ 96) ซึ่งอาจเป็น เพราะว่า ปัญหาวิจัยหรือหัวข้อวิทยานิพนธ์แต่ละเรื่องย่อมต้องการวิธีการวิจัยหรือแบบของการวิจัยที่เหมาะสม ดังเช่นที่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2525: 31) ได้กล่าวว่า "วิธีการศึกษาริวิจัยไม่ว่าแบบใดก็หาได้เป็นอิสระไม่ ถ้าเทียบเป็นตัวแปรก็เป็นตัวแปรตาม ส่วนตัวแปรอิสระ ก็คือลักษณะของปัญหาวิจัยนั่นเอง ลักษณะของปัญหาวิจัยจะเป็นตัวกำหนดวิธีการวิจัยที่เหมาะสม" ดังนั้นจากการสังเกตของผู้วิจัยขณะที่วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ตามระเบียบวิธีวิจัยจึงพบว่า มหาลัทธิสามารถเลือกระเบียบวิธีวิจัยได้เหมาะสมกับลักษณะของจุดมุ่งหมายของการวิจัย กล่าวคือ เมื่อจุดมุ่งหมายของการวิจัยต้องการอธิบายหรือบรรยายสภาพของตัวแปร หรือเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรก็ตาม มหาลัทธิใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย และเมื่อจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชียง เหตุ เชียงผลที่มีการจัดกระทำกับตัวแปรต้น ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้คือ เชียงกิ่งทดลองและเชียงทดลอง แต่ถ้ามิได้จัดกระทำกับตัวแปรต้น ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้

คือ เชิงบรรยาย ด้วยเหตุนี้ เมื่อวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มสาขาวิชา เพื่อบรรยายหรืออธิบาย สภาพของตัวแปรมากที่สุด รองลงมา เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ก็ย่อมจะเห็นได้ว่าวิธีการวิจัยหรือแบบของการวิจัยที่เหมาะสม เพื่อบรรลุถึงจุดมุ่งหมายดังกล่าว จะเป็นวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย จึงพบว่าใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยายมากที่สุด ในขณะที่วิทยานิพนธ์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชิงเหตุ เชิงผลที่ผู้วิจัยสามารถจัดกระทำตัวแปรต้นได้นั้น วิธีการวิจัยที่เหมาะสมก็คือ เชิงกึ่งทดลอง และเชิงทดลอง ซึ่งพบว่ามีจำนวนรองลงมาตามลำดับ

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยยังพบอีกด้วยว่า ประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่พิจารณาถึง จุดมุ่งหมายของการวิจัยนั้น มีส่วนสัมพันธ์กับผลการประเมินวิทยานิพนธ์ กล่าวคือวิทยานิพนธ์ที่มี จุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เป็นวิทยานิพนธ์ที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับดีมาก และดีใกล้เคียงกัน ในขณะที่วิทยานิพนธ์ที่มีจุดมุ่งหมายอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ที่ได้รับการ ประเมินอยู่ในระดับดี ซึ่งการที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะว่าการประเมินวิทยานิพนธ์ของนิสิตว่ามี คุณภาพดีมาก ดี ผ่าน และตก นั้น ส่วนหนึ่งก็คือการพิจารณาถึงคุณภาพของข้อค้นพบของวิทยานิพนธ์ โดยที่ข้อค้นพบเหล่านั้นควรจะต้องปราศจากความอคติและความคลาดเคลื่อนต่าง ๆ เมื่อคุณภาพของ ข้อค้นพบหรือผลการวิจัย ขึ้นอยู่กับความถูกต้อง เหมาะสมของกระบวนการวิจัย การดำเนินการอย่างมี ระบบและเป็นปรนัย รวมทั้งประโยชน์ของการวิจัยด้วยแล้ว จุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรก็เป็นจุดมุ่งหมายที่ให้ข้อความรู้ เป็นประโยชน์ต่อการ เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ลึกซึ้งกว่า จุดมุ่งหมายแรกคือ แบบบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปร แต่ก็คงจะลึกซึ้งน้อยกว่าจุดมุ่งหมาย เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชิงเหตุ เชิงผล ที่ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่าอะไร เป็นเหตุ อะไร เป็นผล เมื่อจัดกระทำกับตัวแปรต้นแล้ว ซึ่งระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายนี้คือ เชิงกึ่งทดลองและเชิงทดลอง แต่อย่างไรก็ตามระเบียบวิธีวิจัยทั้ง 2 นี้ ผู้วิจัยต้องสามารถควบคุม ตัวแปรเกิน เพื่อมิให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนไป จึงเป็นการยากลำบากสำหรับผู้วิจัยมากทีเดียว ด้วย เหตุผลดังกล่าวมาแล้ว จึงอาจ เป็นผลทำให้วิทยานิพนธ์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีโอกาสที่จะได้รับการประเมินผลการสอบวิทยานิพนธ์อยู่ในระดับดีมากและดี ใกล้เคียงกันมากกว่า วิทยานิพนธ์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจตัวแปร

นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่า ไม่มีวิทยานิพนธ์ที่ใช้การศึกษาเฉพาะกรณี และเชิงทดลอง แบบการวัดไร้ตัวได้ดอม (Unobtrusive-measures experiment) ในกรณีที่ไม่มีการใช้วิทยานิพนธ์ที่ใช้ วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าการศึกษาเฉพาะกรณีมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเจาะลึก

กรณีใดกรณีหนึ่งอย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยศึกษาย้อนไปในอดีตพร้อมทั้งศึกษาในภาวะปัจจุบันว่าทำไม กรณีที่เขาเลือกศึกษาจึงเป็น เช่นนั้น เช่นนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงต่าง ๆ ดังนั้น จึงอาจทำให้มองว่า ประโยชน์ของการนำผลการวิจัยไปใช้นั้น ค่อนข้างเฉพาะเจาะจงกับบุคคล กลุ่มชนหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งเท่านั้น นิลิตจึงเกรงว่า ถ้าหากทำวิทยานิพนธ์โดยใช้วิธีการศึกษา เฉพาะกรณี อาจจะไม่เหมาะสมที่จะเป็นวิทยานิพนธ์ในระดับนี้ เพราะหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ได้ให้ความสำคัญกับการทำวิทยานิพนธ์ถึง 12 หน่วยกิต ซึ่งมากทีเดียว จึงพบว่าไม่มีวิทยานิพนธ์ที่ใช้ การศึกษาเฉพาะกรณีตามระเบียบวิธีวิจัย แต่มีการใช้คำว่า "การศึกษาเฉพาะกรณี" ระบุอยู่ใน หัวข้อวิทยานิพนธ์ด้วย หากแต่เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนดำเนินการวิจัยแล้ว เป็นในลักษณะของการวิจัย เชิงบรรยายแบบสำรวจ เฉพาะกับจังหวัดหรือ เขตการศึกษามากกว่า ไม่เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย ของการศึกษาเฉพาะกรณี

ส่วนที่ไม่มีวิทยานิพนธ์เชิงทดลองแบบการวัดไร้ตัวได้ตอบ อาจเป็นเพราะว่า การวิจัยในลักษณะนี้มีการจัดการทำกับตัวแปรต้น แต่การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นสนใจกับข้อมูลหรือหลักฐาน ที่มีอยู่ตามสภาพโดยทั่วไป เป็นข้อมูลที่ไม่ขึ้นอยู่กับระดับความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งข้อมูลใน ลักษณะ เช่นนี้เรายังไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก เพราะกระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดย ส่วนใหญ่มุ่ง เน้นให้นิสิตฝึกสร้าง เครื่องมือเพื่อวัดตัวแปรต่าง ๆ ดังนั้น เมื่อนิลิตจะทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ใดก็ตามมักนึกถึงว่าจะวัดตัวแปรไ้ม่าง และจะวัดได้อย่างไร จากกลุ่มตัวอย่างโดยตรงในลักษณะ ของการใช้ข้อมูลปฐมภูมิ และสาเหตุอีกประการคือ วิธีการวิจัยในลักษณะนี้เป็น เรื่องที่นิสิตไม่คุ้นเคย รวมทั้งอาจมีทัศนคติว่าข้อมูลปฐมภูมิตีกว่าข้อมูลทุติยภูมิ จึงอาจ เป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่มีวิทยานิพนธ์ที่ใช้ การวิจัยในลักษณะ เชิงทดลองแบบการวัดไร้ตัวได้ตอบ

3. กระบวนการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ จากผลการวิจัย พบว่า ก่อนที่มหามบัณฑิตจะ ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์นั้น มหามบัณฑิตส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มสาขาวิชา มีประเด็นปัญหาวิจัยที่เคยสนใจแล้ว เปลี่ยน เรื่องใหม่ประมาณ 1-5 เรื่อง โดยที่ในแต่ละเรื่องนั้น ได้ศึกษาเจาะลึกเกี่ยวกับความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ของการวิจัย กำหนดตัวแปรที่ศึกษา ร่องลงมาตามลำดับ และ เมื่อศึกษาถึงสาเหตุที่มหามบัณฑิตต้อง เปลี่ยน เรื่องที่ตนเองสนใจไปนั้นก็ เพราะ ว่า เรื่องนั้นกว้าง มากเกินไปไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ในระยะเวลาอันจำกัดมากที่สุด เหตุผลร่องลงมาคือ เรื่องที่คน สนใจนั้นตรงกับผู้อื่นที่ได้ศึกษาไว้แล้ว และเรื่องนั้นยากต่อการติดตาม ซึ่งในเรื่องนี้อาจเป็นเพราะว่า

เนื่องจากมหัศจรรย์ เป็น เพียงผู้เริ่มต้นฝึกหัดที่จะ เป็นนักวิจัย จึงมีความรอบรู้ในสาขาวิชานั้น รวมทั้ง ประสบการณ์และความอยากรู้อยากเห็นยังมีไม่มากนัก ทำให้ความตัดสินใจ เลือกว่า เรื่องนั้นหรือ ปัญหาวิจัยนั้น เหมาะสมกับตนเองแล้ว ดังนั้น เมื่อ เริ่มศึกษาเจาะลึกในความเป็นมาและความสำคัญของ ปัญหาหรือจะ เลือกระเบียบวิธีวิจัยก็ตาม มหัศจรรย์ก็พบว่า ยังมี เรื่องอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกมากมาย และมีความสำคัญกว่าเรื่องที่คุณเองกำลังศึกษาอยู่ก็เป็นได้ รวมทั้งในบางครั้งก็พบว่า เรื่องที่คุณเอง เลือกไว้นั้น กว้างจนเกินไปจนไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ในเวลาอันจำกัด ก็เพราะมหัศจรรย์ยังขาด ความรอบคอบในการพิจารณา เลือกปัญหานั้นเอง

อย่างไรก็ตามคำถามหนึ่งที่ผู้จะเป็นนักวิจัยควรถามตนเองอยู่เสมอ ก็คือ เรื่องที่ สนใจ เป็นเรื่องใหม่หรือไม่ เพราะเราไม่ควรทำวิจัยในเรื่องหรือปัญหาวิจัยที่มีผู้อื่นศึกษาไว้แล้ว ตรงกันทุกอย่าง ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว สุวิทย์ อารีกุล (2521: 45) ได้ให้แนวทางไว้ ว่านักวิจัยต้องอ่านบทความ ตำรา ตลอดจนผลงานที่ตีพิมพ์ออกมาใหม่ ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อมิให้ งานของเราซ้ำซ้อนกับคนอื่น รวมทั้งควรพิจารณาด้วยว่า ตนเองมีความพร้อมในการใช้เครื่องมือ มีเวลาในการทดลองหรือแม้กระทั่ง เอกสาร วารสารต่าง ๆ ในการค้นคว้ามีอยู่หรือไม่ เพียงใด สิ่ง เหล่านี้ เป็นสิ่งที่นักวิจัยควรต้องคำนึงก่อนลงมือวิจัยเสมอ เพราะฉะนั้นนักวิจัยก็จะพบว่าปัญหาที่เรา สนใจมีผู้อื่นศึกษาไว้แล้ว และยากต่อการติดตามทำความเข้าใจในเรื่องนั้น เพราะไม่มีเอกสาร เพียงพอที่จะให้นักวิจัยได้ศึกษา จึงเป็นการยากที่จะเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ได้ ดังนั้นการที่พบว่า มหัศจรรย์ต้องละทิ้ง เรื่องที่สนใจไปด้วย เหตุผลดังที่กล่าวมาอาจเป็นได้ว่า มหัศจรรย์ เหล่านั้นยังมีได้ คำนึงถึงแนวทางดังกล่าว จึงทำให้มหัศจรรย์ต้องเปลี่ยนเรื่องไปเรื่อย ๆ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงช่วงระยะเวลาที่ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์ของมหัศจรรย์นั้น ผล การวิจัยพบว่า มหัศจรรย์ส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มสาขาวิชา ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์หลังจากศึกษารายวิชา ครบตามหลักสูตรแล้ว (ซึ่งเป็นในช่วงภาคเรียนที่ 2 ของชั้นปีที่ 2 มากที่สุด) จึงเป็นสิ่งที่น่าสงสัย ว่า เหตุใดมหัศจรรย์ ไม่ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์ในขณะที่กำลังศึกษารายวิชาอยู่ ทั้งที่มีโอกาสที่จะเป็นไป ได้อย่างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในขณะที่กำลังศึกษารายวิชาต่าง ๆ อยู่นั้น เมื่อนิสิตได้รับมอบหมาย จากอาจารย์ผู้สอนให้ศึกษาค้นคว้าในลักษณะของการทำรายงาน หรือภาคินพนธ์ก็ตาม หากนิสิตจะให้ ความสำคัญของการเลือกหัวข้อที่นำมาทำเป็นรายงานนั้น ก็คงจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อนิสิต เพราะ การทำภาคินพนธ์จะช่วยทำให้นิสิตได้มีโอกาสสำรวจ และค้นหาวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คุณสนใจ ก็อาจจะเป็นแนวทางพัฒนา เรื่องนั้น เป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ได้ (George R.Allen 1974: 17) แต่ที่

ผ่านมานิลิตคงจะไม่เห็นความสำคัญดังกล่าว เท่าที่ควร จึงเท่ากับว่า การทำรายงาน หรือ ภาคนิพนธ์ก็ตาม เป็นสิ่งกีดขวางการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ของนิสิต เพราะนิสิตใช้เวลาไปกับการทำ ภาคนิพนธ์มากที่สุดทีเดียวแต่มีใช้เรื่องที่ตนเองสนใจ ดังนั้นเมื่อทำภาคนิพนธ์เสร็จ แทนที่นิสิตจะได้ แนวทางพัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์เลยนั้น กลับเป็นการสูญเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ เพราะ ขณะที่ทำภาคนิพนธ์นิสิตก็คงจะสนใจอยู่กับการทำให้เสร็จ มิได้มีเวลาไปพิจารณา เรื่องอื่น เพื่อ เป็น หัวข้อวิทยานิพนธ์มากนัก ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มหามัณฑิตได้หัวข้อวิทยานิพนธ์ หลังจากศึกษารายวิชาครบตามหลักสูตรแล้ว โดยเฉพาะในภาคเรียนที่ 2 ของชั้นปีที่ 2 ซึ่งเป็น ช่วงที่นิสิตเริ่มว่างจากการ เรียนรายวิชาจึงมี เวลาที่จะหาหัวข้อที่ตนเองสนใจ

ส่วนเหตุผลที่เลือกเรื่องทำวิทยานิพนธ์นั้น จากผลการวิจัยพบว่า มหามัณฑิตส่วนใหญ่ ของทุกกลุ่มสาขาวิชา เลือกเรื่องนั้นทำ เป็นวิทยานิพนธ์ เพราะตรงกับความสนใจของตนเองมากที่สุด ทั้งนี้อาจ เป็น เพราะว่า การที่จะกำหนดหัวข้อปัญหาที่จะทำการวิจัยได้นั้น ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยที่จะก่อให้เกิด ปัญหา ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ (วันทนี ย ชูศิลป์ 2525: 59)

1. ปรากฏการณ์ (Phenomena) เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะที่ผิดปกติไป จากเหตุการณ์ปกติ ทำให้ เกิดข้อสงสัยที่จะนำมาตั้ง เป็นหัวข้อปัญหาที่จะทำการวิจัยได้
2. แนวความคิด (Concept) ปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อแนวความคิดในเรื่องต่าง ๆ ไม่ชัดเจนจึงต้องศึกษาเกี่ยวกับ เรื่องนั้น เพื่อค้นหาคำตอบหรือคำอธิบายที่จะทำให้อำนาจความคิดในเรื่อง นั้นชัดเจนขึ้น
3. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) เป็นความสนใจใคร่รู้ในสิ่งแปลกใหม่ หรือสิ่งที่คลุมเคลือไม่กระจ่างชัด ตลอดจนความสนใจที่จะทำการทดลอง เพื่อสังเกตผลที่เกิดขึ้น นับ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะเป็นจุด เริ่มต้นของการวิจัย เพราะหากเกิดปัญหาขึ้นแล้ว แต่ขาดความสนใจ ที่จะอยากรู้คำตอบนั้น ก็ย่อมขาดแรงผลักดันที่จะทำให้เกิดการศึกษาริชัยขึ้น

ดังนั้น เมื่อความสนใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการก่อให้เกิดปัญหา ด้วยเหตุนี้จึงพบว่า เหตุผลที่มหามัณฑิตตัดสินใจเลือกเรื่องนั้นทำวิทยานิพนธ์ก็ เพราะตรงกับความสนใจ ของตนเองมากที่สุด ซึ่งก็ เป็น เหตุผลที่สำคัญต่อการ เลือกปัญหาวิจัยที่นักวิจัยควรจะใช้ในการพิจารณา เลือกปัญหาวิจัยมากที่สุด (กาญจนา มณีแสง 2522: 9-11)

นอกจากนี้ยังพบว่า ในกลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษา เหตุผลที่รองลงมาคือ สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้สะดวก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิทยานิพนธ์ของกลุ่มสาขาวิชานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงกึ่งทดลอง และเชิงทดลองมากกว่ากลุ่มสาขาวิชาอื่น ๆ ดังนั้นหากผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปดำเนินการควบคุมให้การทดลองเป็นไปตามขั้นตอนได้อย่างสะดวกแล้ว ย่อมส่งผลทำให้ผลการทดลองคลาดเคลื่อนไป ดังนั้นการได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง หรือสามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้สะดวก จึง เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่มาขัดขวางของวิทยานิพนธ์ที่พิจารณาเลือกหัวข้อวิทยานิพนธ์ ส่วนกลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษา มีเหตุผลในการเลือกเรื่องทำวิทยานิพนธ์เป็นประเด็นรองลงมาคือ มีอาจารย์สนใจ เรื่องนั้นรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจเป็นเพราะว่าวิทยานิพนธ์ในกลุ่มสาขาวิชานี้เน้นหนักในเรื่องที่เกี่ยวกับ เทคนิควิธีทั้งทางด้านวิจัย สถิติ รวมทั้ง เทคนิควิธีวัด และประเมินผล ซึ่งเป็น เรื่องที่ค่อนข้างเจาะลึกลงในทฤษฎี ดังนั้นนิสิตจึงต้องอาศัยคำแนะนำจากอาจารย์ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในเรื่องเหล่านั้น ซึ่งการที่นิสิตจะได้อาจารย์ที่ปรึกษาในเรื่องที่นิสิตสนใจจะทำ เป็นวิทยานิพนธ์ เรื่องนั้นก็ต้องมีความสำคัญพอที่จะทำวิจัย และต้อง เป็น เรื่องที่ตรงกับความสนใจของอาจารย์ด้วย จึง เป็น เหตุผลที่สำคัญที่เดียวที่นิสิตตัดสินใจเลือกเรื่องนั้น เพราะมีอาจารย์สนใจ เรื่องนั้นรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในขณะที่มาขัดขวางของวิทยานิพนธ์ของกลุ่มสาขาวิชาการสอน และกลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษามีเหตุผลรองลงมาคือ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในหน่วยงานของตนเองได้ ก็คง เป็น เพราะว่ามีมาขัดขวางของทั้ง 2 กลุ่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ เคยมีประสบการณ์ทำงานมาแล้วทั้ง ในตำแหน่งครู-อาจารย์และยังเป็นผู้บริหารอีกด้วย ในขณะที่กลุ่มสาขาวิชาพื้นฐานทางการศึกษาและกลุ่มสาขาวิชาวิจัยการศึกษาไม่มีผู้บริหารเลย ดังนั้นการนำผลวิจัยไปใช้ในงานของตนเองได้ จึง เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่มาขัดขวางมาตัดสินใจด้วย นอกจากนี้เรื่องนั้นตรงกับความสนใจของตนเองแล้ว

สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ จากผลการวิจัยพบว่า อุปสรรคที่สำคัญมากเป็นอันดับหนึ่งคือ มาขัดขวางไม่ทราบแนวทางในการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ อันดับสอง คือ หาเรื่องที่จะเป็นประโยชน์ต่องานประจำของตนเองไม่ได้ และอันดับสามคือ รู้สึกท้อแท้และเบื่อหน่าย เพราะไม่เห็นแนวทางที่จะศึกษาค้นคว้า เรื่องนั้นต่อไป ซึ่งจะเห็นได้ว่า อุปสรรคที่สำคัญมากเป็นอันดับ 1 คือ มาขัดขวางไม่ทราบแนวทางในการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ การที่ไม่ทราบแนวทางนั้น อาจจะหมายถึงว่า นิสิตไม่รู้ว่าตนเองควรจะทำหัวข้อวิทยานิพนธ์ในเรื่องอะไร จึงจะเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ ซึ่งการที่นิสิตจะรู้ว่าตนเองควรจะทำเรื่องอะไรนั้น ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ นิสิตคงต้องรู้ว่าเนื้อหา (Content) ในสาขาวิชาที่ตนศึกษานั้นคืออะไร ปัจจุบันมีความก้าวหน้าไปถึง

ไทน์ นั่นก็คือ นิสิตจะต้องรู้ถึงพรมแดนแห่งความรู้ (frontier of knowledge) ของสาขาวิชาที่ตนเองศึกษาเป็นอย่างดี นิสิตจึงจะสามารถขยายขอบเขตของความรู้ออกไปได้ ดังนั้น หากการเรียนการสอนในปัจจุบัน อาจารย์ยังไม่สามารถส่งเสริมให้นิสิตไปถึงพรมแดนแห่งความรู้ได้ ก็คงเป็นการยากที่นิสิตจะรู้ว่าตนเองควรศึกษาในเรื่องอะไร จึงเกิดเป็นปัญหาแก่นิสิตว่าไม่ทราบแนวทางที่จะหาหัวข้อวิทยานิพนธ์

ส่วนปัญหาที่ว่า หาเรื่องที่จะเป็นประโยชน์ต่องานประจำของตนเองไม่ได้ อาจเป็นเพราะว่ามหาบัณฑิตส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่ทำงานแล้วก่อน เข้ามาศึกษาต่อในระดับปริญญาโทจึงอาจมีความคิดว่่าน่าที่จะทำวิจัย เพื่อหาคำตอบหรือผลการวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่องานในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบหรือต่อหน่วยงานของตนเอง ซึ่งบางหน่วยงานก็อาจมีแผนวางไว้แล้วว่า ควรจะทำวิจัยในเรื่องใดบ้าง แต่บางหน่วยงานมิได้กำหนดไว้ ดังนั้น เมื่อมหาบัณฑิตตั้งใจหาเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของตนเอง จึงอาจทำให้ต้องใช้เวลาในการค้นหา และยังอาจทำให้มหาบัณฑิตละทิ้งปัญหาวิจัยบางเรื่องที่น่าสนใจไปก็ได้ เพราะไม่เห็นว่ามีประโยชน์ต่อหน่วยงานตนเองโดยตรง ส่วนอุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ รู้สึกท้อแท้และ เบื่อหน่าย เพราะไม่เห็นแนวทางที่จะศึกษาค้นคว้า เรื่องนั้นต่อไป คงเป็นเพราะว่า ขณะที่มหาบัณฑิตเลือกประเด็นปัญหาที่คิดว่าสนใจจะศึกษานั้น มหาบัณฑิตมิได้ทำความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างเพียงพอ จึงอาจเลือกเรื่องที่ยากเกินกว่ากำลังและ เวลาที่มีอยู่จะสามารถทำวิจัยได้สำเร็จ เหมือนดังเช่นที่ Dalen (Van Dalen 1973: 103) กล่าวไว้ว่า นิสิตบัณฑิตศึกษามักจะมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นในขณะที่ยังค้นหาปัญหาหรือ เลือกปัญหา ลักษณะหนึ่งคือ เลือกปัญหาอย่างรีบเร่งเกินไปจนขาดการวิเคราะห์ แยกแยะปัญหาที่ละเอียดถี่ถ้วน ดังนั้น เมื่อศึกษาต่อไปจึงพบว่าปัญหานั้นกว้างจนตนเองก็ไม่รู้จะทำวิจัยต่อไปในแนวทางไหนดี ก็ต้องทิ้งปัญหานั้นไป

อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าสังเกตว่า ปัญหาของการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์นี้ที่เป็นอุปสรรคสำคัญอันดับหนึ่งคือ นิสิตไม่ทราบแนวทางในการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์นั้น ถ้าพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะเห็นว่า ปัญหานี้มิใช่จะเป็นปัญหาที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ทีเดียว แต่ปัญหาดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นมาตั้งแต่ครั้ง เมื่อบัณฑิตวิทยาลัยจัดอบรมเกี่ยวกับการวิจัยหรือค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์ให้แก่นิสิตบัณฑิตศึกษา เมื่อวันที่ 1-2 และ 4 มิถุนายน 2522 ซึ่งการอบรมครั้งนั้นได้สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตทั้งที่ลงทะเบียนวิทยานิพนธ์แล้ว และนิสิตยังไม่ได้ลงทะเบียนวิทยานิพนธ์ พบว่า ปัญหาของนิสิตทั้ง 2 กลุ่มที่ตรงกัน เป็นประการสำคัญอันดับแรกคือ ปัญหาในเรื่องการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่นิสิตกล่าวถึงนั้นก็คือ นิสิตไม่รู้ว่าจะทำหัวข้อวิทยานิพนธ์ได้อย่างไรและ

จากที่ไหน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา น่าจะได้มีการทบทวนว่า เราได้มีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์แก่นิสิตพอเพียงหรือยัง เพื่อทำให้ปัญหาดังกล่าวลดน้อยลง โดยสิ่งหนึ่งที่น่าจะทำได้กระทำ คือ ควรกระตุ้นนิสิตให้ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนที่จะหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ในขณะที่กำลังศึกษารายวิชาอยู่ มิเช่นนั้น เมื่อนิสิตเรียนรายวิชาต่าง ๆ ครบตามหลักสูตรแล้ว เพิ่งจะมาคิดว่าตนเองจะทำวิทยานิพนธ์เรื่องอะไร ก็คงจะต้องใช้เวลาทบทวนความสนใจของตนเองอยู่มากพอสมควร จึงทำให้หาหัวข้อได้ล่าช้าออกไปอีก ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนิสิตด้วยดังในปัจจุบันจะเห็นได้ว่านิสิตใช้เวลาในการสำเร็จการศึกษามากกว่า 4 ภาคการศึกษาเป็นส่วนมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตใช้เวลาในการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์มากเกินไป

4. ปฏิกริยาของมหาบัณฑิตที่มีต่อวิทยานิพนธ์และความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต แผน ค. จากผลการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มสาขาวิชา มีความประทับใจในบางสิ่งบางอย่างของการทำวิทยานิพนธ์โดยเฉพาะแล้ว ความช่วยเหลือและคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มากที่สุด รองลงมาคือได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งได้ประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ซึ่งการที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะว่า นิสิตเองเป็นเพียงผู้เริ่มต้นจะเป็นนักวิจัย ประสบการณ์และความรอบรู้ในสาขาวิชานั้น ๆ รวมทั้งเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยยังมีไม่มากนัก จึงจำเป็นต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางให้กับนิสิต และที่สำคัญการได้ปรึกษากับอาจารย์ที่มีประสบการณ์ย่อม เป็นสิ่งที่นิสิตควรปฏิบัติ เพราะอาจารย์จะช่วยชี้แนะแนวทางแม้กระทั่งการเลือกปัญหาวิจัย นิสิตอาจเกิดความไม่แน่ใจว่า ปัญหาที่เลือกมานั้นมีความสำคัญหรือไม่ ความเป็นไปได้หรือไม่ ที่จะทำวิจัย ซึ่งจากการศึกษาของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2523: 201) เกี่ยวกับคุณภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาในทัศนะของนิสิต จากผลการประมวลค่าคุณภาพอาจารย์ที่ปรึกษาของนิสิตที่สามารถทำวิทยานิพนธ์ได้เสร็จทันเวลา พบว่า นิสิตมีทัศนะว่าอาจารย์ที่ปรึกษาของคณบดีมีคุณภาพดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความสามารถ คุณภาพของคำนิเทศก์ เป็นต้น ดังนั้นในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิต จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่จะช่วยแนะนำแนวทางให้นิสิต เข้าใจในปัญหาวิจัยนั้นได้ชัดเจนขึ้น เพื่อสามารถพัฒนาเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ และทำจนสำเร็จเป็นวิทยานิพนธ์ ด้วยเหตุนี้นิสิตจึงย่อมมีความประทับใจในความช่วยเหลือของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ช่วยให้นิสิตสามารถทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องที่เขาสนใจได้จนสำเร็จ

นอกจากการที่ต้องได้รับคำแนะนำที่ดีจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว วิทยานิพนธ์คงจะสำเร็จไม่ได้เลย ถ้าผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ จึงขอยอมทำให้ นิสิตรู้สึกประทับใจที่กลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือและให้ข้อมูล เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามการทำ วิทยานิพนธ์เป็นการฝึกให้นิสิตได้สังเคราะห์ความรู้ที่เรียนมาตั้งแต่ต้น ทั้งจากที่อาจารย์บรรยายใน ชั้นเรียน และจากค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และยังเป็นการฝึกให้นิสิตได้รู้จักใช้เหตุผล และรู้จัก วางแผนที่จะดำเนินการอย่างมีระเบียบแบบแผน อีกทั้งยังเป็นการ เปิดโอกาสให้นิสิตได้ฝึกหัดทำวิจัย โดยนำความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยมาใช้ เพื่อค้นหาข้อความรู้ที่ตนเองสนใจ ดังนั้น เมื่อนิสิต ได้ลงมือทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัยจึงขอยอมก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจ ในกระบวนการวิจัยที่ตนได้ศึกษาชัดเจนขึ้น

จากผลการวิจัย พบว่า ความภูมิใจในวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับ ผลการสอบวิทยานิพนธ์ กล่าวคือ วิทยานิพนธ์ที่อยู่ในระดับดีมาก มหาบัณฑิตส่วนใหญ่มีความภูมิใจ ในระดับมากที่สุด ส่วนวิทยานิพนธ์ที่อยู่ในระดับดี มหาบัณฑิตส่วนใหญ่มีความภูมิใจในระดับมาก และ วิทยานิพนธ์ที่อยู่ในระดับผ่าน มหาบัณฑิตส่วนใหญ่มีความภูมิใจในระดับปานกลางเท่านั้น ทั้งนี้ อาจ เป็นเพราะว่าในการพิจารณาตัดสินคุณภาพของวิทยานิพนธ์นั้น คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในแต่ละ ภาควิชาจะ เน้นทางด้านความถูกต้องของระเบียบวิธีวิจัย ความมีนวกภาพของเรื่อง ประโยชน์ของ ผลการวิจัย และความสามารถในการสอบปากเปล่า (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ ศิริชัย กาญจนวาสิ 2523: 222) เมื่อวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตได้รับการตัดสินให้อยู่ในระดับสูงสุด คือ ดีมาก มหาบัณฑิตย่อม เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง เหมือนดัง เช่น เหตุผลที่มหาบัณฑิตได้ระบุว่า เพราะ เป็นงานวิจัยชิ้นแรกที่ทำด้วยตนเองจนสำเร็จ เป็นงานวิจัยที่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนจึงนำผล การวิจัยไปใช้ในงานของตนเองได้ รวมทั้งได้ทำวิจัยในเรื่องที่ตนเองสนใจอยากรู้ จาก เหตุผลจะ เห็นว่า เมื่อมหาบัณฑิตที่เพิ่งจะได้ทำวิจัยสำเร็จด้วยตนเอง เป็นครั้งแรก และได้รับการรับรองถึง คุณภาพผลงานของตนเองอยู่ในระดับดีมากด้วย ย่อมต้องทำให้มหาบัณฑิตมีความภาคภูมิใจในวิทยานิพนธ์ ของตนเองในระดับมากที่สุด ส่วนมหาบัณฑิตที่ยังไม่ก่อภูมิใจในวิทยานิพนธ์ของตนเองนั้นก็อาจ เป็น เพราะ ผลงานวิจัยของเขานั้นส่วนใหญ่ได้รับการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับผ่าน จึงอาจทำให้ มหาบัณฑิตรู้สึกว่า ผลงานของเขายังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีเวลาทุ่มเทอย่างเต็มที่เพราะ ต้องทำงานประจำของตนเองควบคู่กับการทำวิทยานิพนธ์ และเป็นช่วงที่เหลือเวลาอีกเพียง 1 ปี เท่านั้น ถ้าไม่สามารถทำวิทยานิพนธ์ให้ เสร็จก็จะต้องถูกให้ออกเพราะศึกษาเกินกำหนดเวลา 5 ปี

ดังนั้นจากข้อจำกัด เหล่านี้ จึงทำให้ผลงานวิจัยยังไม่ดี เท่าที่ควร ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ มหาวิทยาลัยยังไม่มี ความภูมิใจในวิทยานิพนธ์ของ เขามากนัก

ส่วนการ เผยแพร่ผลงานวิจัย จากผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ของทุกกลุ่ม สาขาวิชา มีโอกาสนำผลการวิจัยไปใช้หรือ เผยแพร่ให้ผู้อื่นได้ทราบ แต่ก็ เป็นในลักษณะการ เสนอ ผลงานวิจัยที่สำคัญให้กับหน่วยงานที่ตนเองสังกัด และหน่วยงานที่สนใจในเรื่องนั้น ๆ รองลงมา ตามลำดับ ซึ่งการที่เป็น เช่นนี้อาจ เป็น เพราะ ว่า มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่ มีประสบการณ์ทำงาน ในด้านการสอนคือ เป็นครู-อาจารย์ มากที่สุด เป็นผู้บริหาร รองลงมา ดังนั้น แนวความคิดของ การทำวิทยานิพนธ์ เพื่อนำเอาผลการวิจัยไปใช้ ปรับปรุง แก้ไขปัญหา เกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ จึง เป็นประโยชน์ของการวิจัยที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งมหาวิทยาลัยมองเห็นได้ชัดที่สุด และจากแนวนโยบายของ มหาวิทยาลัยเองที่ต้องการให้บัณฑิตศึกษาทำการวิจัยและค้นคว้าใช้ประกอบ เป็นวิทยานิพนธ์ เพื่อผลิตผลงานวิจัยที่จะ เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในด้านต่าง ๆ งานวิจัยดังกล่าวจึงจำแนกเป็น 2 ด้าน งานวิจัยด้านหนึ่งก็คือ การศึกษาค้นคว้าเจาะลึกลงไปในแต่ละสาขาวิชา เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการในด้านการ เรียน การสอนและการบริการสังคมอัน เป็นหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัย ที่จะส่งเสริมความรู้ที่ทันสมัยแก่บุคคลทั่วไป (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย 2523: 65) ด้วยแนวนโยบายดังกล่าว การพิจารณาโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์ของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ นอกจากจะพิจารณาถึงความสำคัญของปัญหาวิจัย ความเป็นไปได้ตามกระบวนการวิจัยแล้ว สิ่งหนึ่งที่ต้องพิจารณาคือ ประโยชน์ของการวิจัย ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงย่อมจะต้องพยายามหา เรื่องที่ตนเอง สนใจ และมีประโยชน์ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ต่อไปด้วย ซึ่งการนำผลการวิจัยไปใช้ในหน่วยงานที่ตนเองสังกัด จึงเป็นแนวทางที่มหาวิทยาลัยมองเห็นได้ชัดที่สุด และมีโอกาสที่จะนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อ ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการในด้านการ เรียนการสอนได้มากที่สุดด้วย

จากผลการวิจัยในส่วนนี้จึง เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า แนวทางการทำวิทยานิพนธ์ของ มหาวิทยาลัยนั้น คงเป็นไปเพื่อแก้ไขสภาพของปัญหาที่ตนเองพบเห็นในสภาพการทำงานมากที่สุด ดังนั้น จุดมุ่งหมายของการวิจัยจึง เป็นไปในลักษณะของการหาข้อมูล เพื่อ เข้าใจสภาพของปัญหานั้น ๆ ที่จัดได้ ว่าเป็นจุดมุ่งหมายในระดับ เพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปรมากที่สุด นั้นเองซึ่งจะ เบี่ยงวิธี วิจัยที่จะเหมาะสม เพื่อค้นหาคำตอบของจุดมุ่งหมายดังกล่าว ก็คือ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อ หาความรู้ความเข้าใจจริงที่ เป็นอยู่ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของมหาบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผน ค. ถ้าจะเปิดหลักสูตรโดยให้ทำวิทยานิพนธ์อย่างเดียว ไม่มีการบังคับ ให้ศึกษารายวิชานั้น พบว่า มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มสาขาวิชาไม่เห็นด้วยที่จะให้เปิดหลักสูตร นี้ โดยให้เหตุผลว่า รายวิชาที่ศึกษาเป็นแนวทางของการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์และการทำ วิทยานิพนธ์มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่นิสิตจะทำวิทยานิพนธ์ได้นั้น นิสิตควรมีความรู้ เกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองสนใจ และกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอนอย่างดี แต่นิสิตส่วนใหญ่ที่เข้ามาศึกษา ค่อนั้นมีประสบการณ์ทำงานเพียง 2-3 ปี และอีกส่วนหนึ่งก็เพิ่งสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี รวมทั้งในแง่ของประสบการณ์ด้านวิจัยก็เป็น เพียงเคยช่วยทำวิจัยขณะที่กำลังศึกษาต่อ ดังนั้นถ้าหาก จะให้นิสิต เข้ามาเรียนโดยให้ทำวิทยานิพนธ์เลย ย่อมทำให้นิสิตมีความคิดเห็นว่า ไม่เห็นด้วยที่จะให้ เปิดหลักสูตร เช่นนั้น เพราะรายวิชาต่าง ๆ เป็นแนวทางของการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์และการทำ วิทยานิพนธ์ และอีกประการหนึ่งอาจเป็น เพราะนิสิตที่ เข้ามาศึกษามีจุดมุ่งหมายต้องการเพิ่มความรู ้ให้กว้างขึ้นในสาขาวิชาที่ตนเองสนใจ นิสิตจึงเห็นว่า การเรียนรายวิชาทำให้ตนเองมีความรู้กว้างขึ้น แต่การทำวิทยานิพนธ์ เป็นวิธีหนึ่งในการแสวงหาความรู้ เฉพาะเรื่องเท่านั้น จึงไม่เห็นด้วยที่จะให้ เปิด หลักสูตรแผน ค.

นอกจากนี้จากเหตุผลที่นิสิตระบุว่า รายวิชาที่ศึกษา เป็นแนวทางของการหาหัวข้อ วิทยานิพนธ์และการทำวิทยานิพนธ์มากที่สุด จึง เป็นการสนับสนุนผลการวิจัยที่พบว่า แหล่งหัวข้อ วิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตนั้น มาจากบทคัดย่อหรือข้อเสนอแนะของรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ เพราะ การศึกษารายวิชามหาบัณฑิตย่อมมีโอกาสได้รับความรู้ ส่วนหนึ่งจากการบรรยายของอาจารย์ และ อีกส่วนหนึ่งจากการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ ตามที่อาจารย์แนะนำให้ ซึ่งเอกสารส่วนหนึ่งก็คือ รายงาน วิจัยและวิทยานิพนธ์จึง เป็นไปได้ว่า แหล่งนี้เป็นแหล่งที่มาของหัวข้อวิทยานิพนธ์มากที่สุดดัง เช่นผลจาก การศึกษาครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. สำหรับนิสิตบัณฑิตศึกษา

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์หลังจากศึกษา รายวิชาครบตามหลักสูตรแล้ว และนิสิตหาหัวข้อได้ช้าเหตุผลประการหนึ่ง คือ ไม่ได้มีความสนใจเรื่อง

ใดเป็นพิเศษจึงไม่รู้ว่าจะทำอะไร จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงนำที่นิสิตควรสำรวจว่าตนเองสนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องอะไร ในขณะที่กำลังศึกษารายวิชาต่าง ๆ อยู่ เพราะจะทำให้มีจุดมุ่งหมายที่จะเลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของตนเอง อันจะเป็นการทำให้มีโอกาสดำเนินการศึกษาเจาะลึกในเรื่องนั้นอย่างเต็มที่ ส่งผลทำให้การเลือกเรื่องทำรายงาน หรือภาคนิพนธ์ก็ตาม นิสิตก็จะเลือกเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือตรงกับเรื่องที่สนใจ เมื่อเป็นเช่นนี้การทำรายงานหรือภาคนิพนธ์นั้นก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนิสิต เพราะผลงานของนิสิต มีโอกาสที่จะได้รับคำวิจารณ์จากทั้งอาจารย์ผู้สอนและเพื่อนนิสิตด้วยกัน ก็จะทำให้เห็นข้อบกพร่องที่ยังมีอยู่ เมื่อนิสิตแก้ไขและค้นคว้าเพิ่มเติม เรื่องนั้นอาจจะ เป็นโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์ของนิสิต หรือเป็นแนวทางที่จะชี้แนะให้พัฒนา เป็นโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์ที่น่าสนใจอีกอันหนึ่งก็ได้ ซึ่งอาจจะเป็นการช่วยทำให้นิสิตได้หัวข้อวิทยานิพนธ์ขณะที่กำลังศึกษารายวิชา มีใช้หลังจากศึกษารายวิชาครบตามหลักสูตรแล้ว

1.2 นิสิตควรใช้เวลากับการทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คนสนใจให้มากขึ้น เพราะจากการศึกษาถึง เหตุผลที่ทำให้นิสิตต้อง เปลี่ยนหรือละทิ้งประเด็นปัญหาที่คนสนใจไปนั้น เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่ง ก็คือ เรื่องนั้นตรงกับผู้อื่นที่ได้ศึกษาไว้แล้ว จึงอาจเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ในขณะที่นิสิตเลือกเรื่องที่ตนเองสนใจนิสิตมิได้ให้ความสำคัญกับการค้นคว้าศึกษาเอกสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นบทความหรือผลงานวิจัยที่ทำผ่านมาแล้ว เท่าที่ควร ทำให้นิสิตเข้าใจว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องใหม่ แต่เมื่อเริ่มศึกษาเพื่อเขียนเป็นโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์ จึงพบว่า เรื่องนั้นตรงกับผู้อื่นที่ได้ศึกษาไว้แล้ว ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่นิสิตน่าจะได้ใช้เวลากับการทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ตนเองสนใจ เพราะนอกจากทำให้รู้ว่ามีใครศึกษาไว้แล้วหรือไม่ ยังจะช่วยทำให้นิสิตเข้าใจเรื่องนั้นชัดเจนขึ้นอีกด้วย

1.3 นิสิตควรใช้เวลาในช่วงปิดภาคการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปิดภาคปลายปีที่ 1 มาพัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์ของตนเอง เพราะนิสิตได้ศึกษารายวิชาต่าง ๆ มาแล้วถึง 2 ภาคการศึกษา ก็น่าที่จะทำให้เข้าใจประเด็นต่าง ๆ ของสาขาวิชาที่ตนศึกษาบ้าง ซึ่งถ้านิสิตใช้เวลาว่างในระหว่างปิดภาคการศึกษาแสวงหาประเด็นที่ตนเองสนใจ และพัฒนาเพื่อเป็นโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์ เมื่อเปิดภาคการศึกษาของชั้นปีที่ 2 เทอมต้น นิสิตจะได้มีโอกาสนำเรื่องดังกล่าวมาอภิปรายร่วมกับอาจารย์และเพื่อน ย่อมจะทำให้ความเข้าใจในประเด็นนั้นชัดเจนขึ้น แต่จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มีมหาบัณฑิตในช่วงเวลานี้พัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์ของตนเองเพียงร้อยละ 14.50 เท่านั้น ทั้งในช่วงเวลาดังกล่าว เหมาะสมสำหรับนิสิตที่จะพัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์ของ

ตนเองมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามถ้าหากนิสิตจะค้นคว้าแล้ว ท้องสมุดซึ่งเป็นแหล่งที่สำคัญสำหรับนิสิต ถ้าจะเปิดให้บริการได้ตลอดในช่วงปิดภาคการศึกษา (ช่วงฤดูร้อน) ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อนิสิตมากที่สุดด้วย

1.4 แหล่งที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งที่นิสิตน่าจะได้รับความรู้ถึง นอกเหนือจากบทคัดย่อหรือข้อเสนอแนะของวิทยานิพนธ์หรือรายงานวิจัยแล้ว ก็คือ ข้อเสนอแนะของอาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิอย่างเช่น การได้มีโอกาสช่วยทำวิจัย นอกจากนิสิตได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับด้านวิจัยแล้ว ยังมีโอกาสได้ซักถามประเด็นปัญหาต่าง ๆ อันจะเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้นิสิตมองเห็นประเด็นที่น่าจะได้นำไปทำวิจัย หรืออาจจะนำบางส่วนของโครงการวิจัยของอาจารย์มาทำเป็นวิทยานิพนธ์ก็ได้ ดังนั้นการได้ช่วยอาจารย์ทำวิจัยจึงนับว่าเป็นประโยชน์ต่อนิสิต ที่อาจจะทำให้นิสิตได้ประเด็นที่น่าสนใจเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์

1.5 จากผลการวิจัย พบว่า วิทยานิพนธ์ของกลุ่มสาขาวิชาการจัดการศึกษาเกือบทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายหรืออธิบายสภาพของตัวแปร หรืออาจกล่าวได้ว่า เพื่อสำรวจตัวแปรเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นนิสิตของกลุ่มสาขานี้ที่น่าที่จะได้เริ่มเน้นให้ความสำคัญกับการค้นคว้าหาข้อความรู้ในระดับที่ต่อยอดของข้อความรู้ออกไปจากที่ได้มีการสำรวจหาตัวแปรมาแล้ว เช่น น่าที่จะศึกษาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนั้น หรือศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแปรนั้น ซึ่งข้อความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะทำให้ได้แนวทางที่จะแก้ไขปัญหาค้นคว้าต่าง ๆ ได้ มากกว่าที่จะมุ่งทำวิทยานิพนธ์เพื่อค้นหาตัวแปรหรืออธิบายสภาพของตัวแปรต่าง ๆ อยู่อีก

2. สำหรับอาจารย์ผู้สอน

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญมากเป็นอันดับ 1 คือ มหาวิทยาลัยไม่ทราบแนวทางในการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ ในปัญหานี้อาจารย์ผู้สอนคงจะสามารถช่วยนิสิตได้ โดยเป็นความร่วมมือกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนเนื้อหาวิชา และอาจารย์ผู้สอนระเบียบวิธีวิจัย กล่าวคือ อาจารย์ผู้สอนเนื้อหาวิชาคงจะต้องพยายามส่งเสริมให้นิสิตได้เห็นถึงจุดที่เป็นปัญหา หรือเนื้อหาในส่วนใดที่ควรจะได้มีการตรวจสอบ รวมทั้งแนวทางที่จะขยายขอบเขตของความรู้ออกไปก็ คงจะช่วยทำให้นิสิตมีแนวทางที่จะค้นหาหัวข้อที่จะทำเป็นวิทยานิพนธ์ต่อไป ในขณะที่เดียวกันอาจารย์ผู้สอนระเบียบวิธีวิจัยคงจะต้องช่วยชี้แนะขั้นตอนที่นิสิตจะสามารถพัฒนาความสนใจในเรื่องนั้นให้เป็นโครงการเสนอวิทยานิพนธ์ให้ได้ ดังนั้นหากเป็นในแนวทางที่กล่าวมาแล้ว ก็น่าที่จะช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวได้

2.2 อาจารย์ผู้สอนควรจะช่วยให้นิสิตมีประสบการณ์ด้านวิจัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ด้านวิจัย ดังนั้นการที่นิสิต เข้ามาศึกษาจึงเป็นโอกาสหนึ่งที่น่าจะได้เพิ่มประสบการณ์ด้านวิจัย-นอกเหนือจากการทำวิทยานิพนธ์ เพราะการที่นิสิตมีความรู้ เกี่ยวกับการวิจัยย่อมส่งผลดีต่อด้านนิสิตที่จะได้มีโอกาสนำความรู้ที่ได้จากในทางทฤษฎีมาฝึกปฏิบัติจริง โดยได้ช่วยอาจารย์ทำวิจัย อันจะเป็นการทำให้นิสิต เข้าใจกระบวนการวิจัยได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งก็คงจะมีส่วนช่วยให้นิสิตรู้จักมองประเด็นปัญหาที่จะทำให เป็นวิทยานิพนธ์ได้ดียิ่งขึ้นด้วย

3. สำหรับบัณฑิตศึกษาและบัณฑิตวิทยาลัย

หน่วยงานทั้ง 2 แห่งนี้ เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิต จึงน่าที่จะได้มีส่วนแก้ไข อุปสรรคของการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ในประเด็นที่ว่านิสิตไม่ทราบแนวทางในการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์นั้น โดยบัณฑิตวิทยาลัยน่าจะได้จัดทำ เป็นโครงการอบรม เกี่ยวกับการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์และค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย อาจ เป็นในช่วงปิดภาคต้น ของชั้นปีที่ 1 เพราะนิสิตได้มีโอกาสศึกษาทำความเข้าใจ เกี่ยวกับสาขาวิชาที่ตนศึกษามาบ้างแล้วอย่างน้อย 1 เทอม จึง เป็นช่วงที่เหมาะสมที่จะชี้แนะแนวทางและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อให้นิสิต เตรียมตัวที่จะหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ในโอกาสต่อ ๆ ไป ยิ่งนิสิตสามารถหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ได้เร็วขึ้นโดย เฉพาะยังอยู่ในช่วงเวลาที่กำลังศึกษารายวิชา ก็จะทำให้นิสิตมี เวลาในการทำวิทยานิพนธ์อย่างเต็มที่ ก็อาจช่วยให้นิสิตสามารถสำเร็จการศึกษาได้ทันภายใน 2 ปี ตามกำหนดของหลักสูตรมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งก็จะเป็นการแบ่ง เบาภาระของบัณฑิตวิทยาลัยด้วยจึงน่าที่บัณฑิตวิทยาลัยจะจัดทำโครงการอบรมดังกล่าว

ข. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรที่จะได้มีการสังเคราะห์ข้อความรู้ที่ได้จากประเภทของหัวข้อวิทยานิพนธ์ตามจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ของการวิจัยว่าได้สร้างความเป็นปึกแผ่นของวิชาการต่าง ๆ เพียงใด
2. ควรมีการวิจัย เพื่อศึกษา เกี่ยวกับแหล่งและกระบวนการแสวงหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตทางครุศาสตร์ในสถาบันต่าง ๆ ที่มีการเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา